

theoretisk og praktisk, som Saa hidtil have været, nemlig Peter Bang, finde en hel Række Forslag og Udviklinger om vore Landbosforholds Fremtid og vore Landboreformers nærmeste Skridt, men blandt disse vil man forgjæves søge nogen Anthydning af, at der vilde opstaa en Forskjel mellem Fæstegodssets Overgang til Selveiendom paa Majoraterne og paa andre Godser. Et af de Forslag, som bleve forelagte Landbokommisjonen til Forhandling, angik netop det Spørgsmaal, hvorledes Fæstegods i Almindelighed kunde overgaa til Selveiendom. Dersom det nu dengang blot havde været anet, at der kunde opstaa en væsentlig Forskjel mellem Fæstere paa Majoraterne og paa andre Godser, da vilde ganske vist en saa forudsæende Mand, som denne Minister var, og da vilde ganske vist Landbokommisjonen, der bestod af Mænd, der repræsenterede baade Fæstere og Godseiere, og som talte i sin Midte særdeles praktiske, ja maasse de mest praktiske af vore daværende Jorddrotter, i Betænkningen om et eller andet af de Forslag, der forelaa, have berørt, at der var Grund til at sjele imellem Lehus- eller Majoratsgodser og andre Godser, men Enhver vil forgjæves søge i Landbokommisjonens Forhandlinger om nogen saadan Afskillelse. Det var først Loven af 1854, som frembragte dette uforudsete Forhold, og det er denne Lovs Virkning i næsten 20 Aar, som ligger for gjennem Salg af over 20,000 Tdr. Hartkorn paa væsentlig andre Wilkaar end Salget i samme Tidsrum af Bøndergods paa frie Godser. Det er denne Lov, som har skabt en Tilstand, der — der vil jeg give den ærede Minister Ret — fremkalder et væsentlig forskjelligt Standpunkt for ham og mig, saa at det derfor maasse vil være umuligt for os, i alt Fald nu, at forenes om et Lovforslag angaaende denne Sag. Den ærede Minister sagde, at det ikke blot var denne Lov, der havde skabt denne gunstige Tilstand for disse 20,000 Tdr. Hartkorn, og som skulde have en vis Indflydelse paa det langt større Kvantum Hartkorn, som endnu er tilbage, men den ærede Minister lagde til, at det var Majoratsbesiddernes Anvendelse af Loven. Dertil svarer jeg aldeles ubetinget: Ja, men det var netop Majoratsbesiddernes Stilling som Ma-

ajoratsbesiddere, der bragte dem til denne Anvendelse, det var den Omstændighed, at deres hele Virksomhed og deres Families Fortid og Fremtid var knyttet til det Dieklif, hvori Loven skulde anvendes. Dersom der havde foreligget en Lov om Fæstegodssets Overgang til Selveiendom i det Hele, da tror jeg, at den ærede Minister vil give mig Medhold i, at en saadan Lov ikke vilde have virket paa denne Maade. Selv det, at der sælges Fæstegods af Majoratsbesidderne paa deres Allodialgods — jeg har før tilladt mig at nævne et Exempel fra Holbæk — paa langt strengere Wilkaar end paa selve Majoratsgodset, viser jo dog saa haandgribelig, som det er muligt at levere et Bevis derfor, at det er Stillingen som Majoratsbesidder, der betinger Salgets Bestaenhed. Den ærede Minister har i Ministerialtidenden leveret os en Opgivelse, som gaar ud paa, at der er 13 forskjellige Majoratsbesiddere, der endnu ikke have begyndt at sælge. Denne Opgivelse medfører naturligtvis Tanken om, hvor længe det skal vare, inden disse Majoratsbesiddere skulle tvinges til at sælge, og forsaavidt ligger der en praktisk Forudsæenhed til Grund for det Uendringsforslag, der er stillet under Nr. 1; men jeg har dog Betænknelighed ved at tiltræde dette Forslag. Den ærede Minister viste mig den Opmærksomhed at minde om et Udtryk, jeg tidligere har brugt, nemlig, at dette Lovforslag er forhastet. Jeg har den Overbevisning, at, naar vi skulle komme til en Forstaaelse om Fæstegodssets Afløsning ved en Majoratslov, med andre Ord, naar vi skulle komme til Forstaaelse om en Lov, der giver Afgang til at løse Majoratsbaandet baade paa Hovedgaardene, paa de Fideikomismidler, der høre dertil, og paa Bøndergodset, saa maa der forud for denne ligge en almindelig Lov, som bestemmer, hvorledes Fæstegodset skal overgaa til Selveiendom, eller hvorledes Enden skal blive, med de frie Godser, hvis Besiddere ikke ville sælge. Nu sendes dette Lovforslag, hvorom jeg her taler, os fra Landsstinget, fra det samme Landssting eller i den samme Rigsdagssession, hvori Landsstinget negter at tage en saadan almindelig Fæstefløsningslov under Overtielse,